

Geografsko V mejo opredelimo kot črto, ki jo sestavljajo meje Litve Latvije, Estonije in Ukrajine
→ zamejujemo jo z Z mejami.

Najbolj V področje zaznamujeta dve geografski regiji. To območje je najbolj prepoznavno na balkanskem polotoku. Glavna meja na S je Karpatsko gorovje. Najbolj pomembna meja je porečje Donave. Skoraj 70% področja Balkana je goratega, razen v bližini obal, kjer je nižinski del, ki predstavlja območja raznih rek, sicer pa je balkanski polotok šibko obdarjen z orno zemljo in reke v goratem svetu predstavljajo edino povezavo v težko prehodnem področju. Tudi klimatsko ni enoten. Na splošno ga lahko označimo kot področje z ostro klimo, ki pogojuje oblike življenja na tem področju.

V zgodovini je bil balkan daleč od stabilnega področja (rivalstvo med različnimi ljudstvi, kdo bo nadzoroval težko dosegljive in skromne vire za preživetje).

S od balkanskega področja je donavski bazen, ki je druga geografsko opredeljiva regija. Središče je reka Donava. Kotlina je obsežna in je v nasprotju z Balkanom tu obsežna ravnina. Donavsko kotlino na V omejuje Karpatsko gorovje, na J Balkansko gorovje, na S Češka planota, na J Transilvanska. Obe planoti z vodo napajata donavsko kotlino. Sredogorja so bogata z rudami, minerali in lesom. Ta prostor je prometno lahko prehodni zaradi močnega srednjega toka. To je pospeševalo politično enotnost.

Donavski bazen je bil od 16(?)st. dalje zanimiv za Habsburžane, osvojiti pa jim ga uspe konec 17.st. Ko Habsburška monarhija razpade, se s tem raztrga ___?___ mreža. Z razpadom razpade tudi ta enoten prostor in nobena od novonastalih držav ni bila tako uspešna (ni imela dovolj virov).

Nad donavsko kotlino je tretja regija prostora → počasi se spusti v poljsko planjavo in ta del je del velike evroazijske ravnine. Na S je zamejen z morjem, na V in Z pa je odprta dežela. Še najbolj jo omejujeta porečje Odre in Visle in ta odprtost je dala Poljski tudi ime.

Bolj prehodna ozemlja so bila v središču pozornosti in tu so se odvijali boji. Ta ravnina je z naravnimi viri bogata. Ima ostro klimo. Ta lahka prehodnost je povzročala nenehni boj nad tem področjem.

Demografsko je ta prostor izredno raznolik. Prisotne so manjše etnične skupine (judje, vlahi, romi...), zaznamovan pa je z velikimi ljudstvi (Slovani, Germani, Turki, staroselci).

Predniki Slovanov so se na to področje preselili iza Karpatov. Razvijejo različne plemenske kulture, kar je vodilo v oblikovanje poljskega, češkega, slovaškega, srbskega (Sorbs) ljudstva → Z Slovani.

Slovanske migracije se pomikajo tudi v JV Evropo, proti Grčiji: Slovenci, Hrvati, Srbi, Črnogorci, Makedonci, (Bolgari).

Tretja skupina so V Slovani → so v prostoru prvotne domovine, manj migrirajo (Belorusi, Rusi, Ukrajinci, Rutenjci = Rusini).

Tudi Germani sestavljajo velik del populacije tega področja. Močna populacija je prisotna že od časov zgodnjega srednjega veka. V 12.st. pa so različne skupine Germanov iz Z začele siliti nazaj na V, ker je šlo za oblikovanje raznih trgovskih poti. Pričela se je kolonizacija ljudi, ki se ukvarjajo s trgovino, obrtjo (tako se naselijo Prusi, v srednji in V Evropi, na Madžarskem, v Romuniji...). V srednjem veku so bile ustanovljene na Balkanu tudi druge nemške kolonije (pri Slovencih Škofja Loka (do 18.st. asimilirana), kočevski otok...).

Turški muslimanski element je bil značilen v prostoru JV Evrope. Sem pride v 14.st. in se v 15.st. razširi na Balkan.

Albanci so staroselci. Predstavljajo eno najstarejših ljudstev v Evropi. Jedro okoli leta 1000 zavzema Mirdito, Muti in Gau ter se kasneje razširi.

Civilizacijska razmejitev tega prostora: Makrocivilizacija je zapletena. Kultura, ki si jo deli mreža različnih narodov, ki so razporejene ne po področjih ___?___?___.

Znotraj posameznih civilizacij obstaja delitev dela – družbena hierarhija. Za mikrocivilizacije pa je nujno, da narod razvije religiozno-versko prepričanje, univerzalen način mišljenja, skupno filozofijo.

___?___

Med družbami in kulturami prihaja do najrazličnejših medsebojnih vplivanj. Ta stik je lahko tudi konflikten. Civilizacije se jasno razmejujejo. Pri civilizacijskih stikih pa prihaja do trenj. Zahod opredeljuje krščanstvo, V pa pravoslavna vera → ena ločnica. Druga ločnica ločuje islamski svet od krščanskega → pas od Turčije, prek Bolgarije, Makedonije, Albanije in Bosne.

V Bosni pride do stika treh religij (krščanstva, muslimanskega sveta, pravoslavna vera). Znotraj teh meja je prihajalo do trenj med civilizacijami in državami.

Znotraj celotne V Evrope so mikrokulturne skupnosti, ki pripadajo Z civilizaciji (Čehi, Slovaki). V V Krog sodijo Makedonci, Albanci, Srbi, Romuni, Bolgari). Muslimanski civilizaciji pa pripadajo Albanci, Bošnjaki, nekateri Bolgari, Romi?, Vlahi)

Prostor od Baltika do Jadrana je zelo raznolik in na J se na majhnem področju sproščajo veliki spori.

1389 – bitka na Kosovem polju → car Lazar (pade na bojišču) se spopade s turško vojsko Murata I. (v šotoru ga ubijejo).

Srbija sprejme vazalni odnos → veliko srbskih plemičev postane turških vazalov.

Murata I. nasledi Bajazit I., nadaljuje osmansko ekspanzijo s hitrimi pohodi v Bosno.

Leta 1392 Bolgarija postane del turškega imperija

Leta 1396 bitka pri Nikopolju (Donava, današnja Bolgarija) → Z krščanske sile skušajo Turke izriniti iz Balkana → pohod vodi kralj Sigismund, Z vojska je poražena (nova taktika turške vojske).

Tako se je Turkom konec 14.st. odprl Z, vendar Turke zavre osvajalni pohod v Anatoliji. Leta 1402 pride do bitke z Mongoli (Ankaranska bitka), kjer Turki zgubljajo. Timolenkova bitka povzroči turško zaostajanje (konec ekspanzije). Do leta 1413 se družina Osman spopade za prestol (medvladje). Balkan tega ni izkoristil, prav tako pa tega niso izkoristile nikopoljske sile.

Iz teh časov imamo že prve potopise.

Bajazit I. je obnovitelj v tem smislu, da vzpostavi avtoriteto nad državo in svojo družino (naziv Obnovitelj), hkrati pa ohrani Z pridobitve.

Murat II. (vl. __?__) pa začne novo ekspanzijo. Državo notranje uredi. Vlada 30 let. 1430 pod njim pade mesto Thessaloniki (Solun) in zasedejo večino egejskega območja. Murat II. Z napadom na Ogrsko ne uspe. 1444 pride do ponovnega pohoda krščanske vojske, ki je v bitki pri Vami ponovno potolčena. Tako se Murat II. obrne proti Konstantinoplu, vendar ga smrt prehit.

Nasledi ga Mehmed Osvajalec (vl. __?__), ki si za cilj zada osvojitvev Konstantinopla. Konec maja 1453 po dolgem obleganju Konstantinopl pade v turške roke, pade pa tudi zadnji cesar Konstantin XXI(?). Ime mesta je spremenjeno v Istanbul (gr. Eis tem polin – priti k mestu). Naselijo ga Turki (mesto je po „čistkah“ po zavzetju depopularizirano). Od 1453 pa do 1923 je Istanbul glavno mesto Turčije. Sem Mehmed preseli državno administracijo → turška porti (vlada). Mehmed s osvojitvijo Konstantinopla še ni bil zadovoljen, Z pa padec tega mesta sprejme z ogorčenjem. Mehmed gre v nadaljna osvajanja. Dokončno zavzame Srbijo (ni več vazalna kneževina, ampak je inkorporirana). Leta 1463 se osmansko cesarstvo poveča z zavzetjem Bosne. Sarajevo postane večji trg na tem prostoru. Turčija je že skoraj dosegla svoje glavne točke.

Albanija je ostala vazalna kneževina, zlomljena pa je bila po uporu Skinderbega(?) leta __?__. Dubrovnik 1483 pristopi k plačevanju tributa turški državi, beneška oblast je v tem času ob obali močno zmanjšana in ogrožena.

Sredi 16.st. Osmanski imperij doseže teritorialni višek.

Po Mehmedu Osvajalcu se pričnejo težave na turškem dvoru. Po 20 – 30 letih se turška država postavlja v ekspanzistično pozo → čas Selima I. (imenovan Kruti) – po letu 1481 pride do trenj, njemu s krutim vladanjem uspe ponovno vzpostaviti državo, jo stabilizira.

Sulejman I. (1520-1566) (imenovan Veličastni, Zakonodajalec) začne z veliko ekspanzijo. Začne siliti preko Donave in Save v Ogrsko in 1521 zavzame Beograd. Ta je ključna trdnjava, ki brani pristop iz hribovitega sveta v Ogrsko ravnico. Pot po Donavi navzgor je odprta. Leta 1526 pride do bitke pri Mohaču (odločilna bitka med Ogrsko in Osmanskim imperijem). V bitki pade večji del ogrskih odličnikov, med drugimi tudi ogrski kralj Ludevik II. Sledilo je turško maščevanje.

Ogrska se 1526 s tem zruši, mohačka bitka dejansko odpre Turkom vstop v donavski bazen. Vendar Ogrske še ne inkorporira, ampak ta postane vazalna kneževina. Vladar v Ogrski postane Jan I. Zapolja (1526 – 1540), ki ga podpirajo Turki → vazalna kneževina osmanskega cesarstva. Na Ogrskem pride do državljanske vojne (1526 vojna na Hrvaškem med pristaši in nasprotniki Zapolje). Državljanstvo vojno sproži upravičenec krone po dednem pravu Ferdinand I. Habsburčan (1526 – 1560(?)). Transilvanija in Ogrska postaneta vazalni kraljevini. V kraljevi Ogrski vlada Ferdinand I. Habsburčan. Zapolja v svojih rokah drži 2/3 Ogrske. Sulejman se pripravi na pohod proti Ogrski. Francois I. (francoski vladar, ki želi omajati moč Habsburžanov) sklene s Turki tajno pogodbo o napadu na Habsburžane.

1529 gre Sulejman na prvi pohod na Dunaj. Dva meseca oblega Dunaj, ker pa mu ga ne uspe zasesti se na jesen vrne (čas pohodov: sv. Jurij – sv. Mihael). Leta 1532 ponovi pohod na Dunaj → ne pride do Dunaja, temveč se ustavi v Kiseku, ki ga brani Nikolaj Jurešič (Hrvat). Ta majhna trdnjava ustavi pohod turške vojske.

1540 Zapolja umre. Sulejman se odloči inkorporirati Ogrsko in v Budi (kraljevo mesto) postavi pašo.

Nastane velika upravna enota, v kateri stoluje paša.

Leta 1541 pride do velike vojne, ki jo prične Ferdinand (želi zasesti Budo). V vojni je neuspešen, meja se v ničemer ne premakne, vendar je Ferdinand prisiljen (kot kralj Ogrske) v pogajanjih s Turki sprejeti, da bo

za uživanje Ogrske plačeval davek (30 000 goldinarjev letno), da vojna ni prešla v večjo vojno. Ta tribut je bil za Habsburžane sramoten, plačujejo ga do 1606 leta (takrat Habsburžan prvič imenovan za brata, prej sin).

Turčija sredi 16.st.: Balkan, Ogrska (Moldavija in Vlaška ostaneta kneževini).

Ko Ferdinand leta 1556 postane tudi cesar, se začne pripravljati na vojno proti Turčiji. To prevzame Maksimilijan. Turki to izvejo in pričnejo z novim pohodom proti Dunaju (tretji pohod). Pridejo do Szigetvara (trdnjava, ki jo brani hrvaški plemič Nikolaj Zrinski), ki ga Zrinjski vrže v zrak z vsemi prisotnimi. Pohod je vodil sam sultan, ki pa je pri Szigetu umrl (veliki vezir je moral njegovo smrt zaradi pohoda zamolčati).

Nasledi ga Selim II. (1566(?) – 1574)

Sultanov naslednik je otrok sultanije. Sultanija dobiva močno vlogo v politiki na dvoru. Še za časa življenja sultana se kregajo, kdo bo njegov naslednik – institucija kaveza (kletka; raj na zemlji). Od tega časa naprej vsak novi sultan, takoj ko zavлада, pobije vse svoje brate. Od tega časa so sultani nevrotični → Turčija začne upadati. Osmanski imperij začne pridobivati navdih zaostajanja. Poleg vmešavanja žensk pride tudi do korupcije → vojska je dedna, konec krvnega davka.

S to močno državo Evropa začne pogajanja.

Vzpon Habsburške dinastije

Habsburžani so bili od kraljevih hiš, ki je tekmovala za posest v Evropi. Ta družina se v 16.st. postavi kot rival osmanskemu cesarstvu.

1273 Rudolf Habsburški je izvoljen za cesarja s strani volilnih knezov (človek, ki ni močan in ne more nikomur škodovati) – pridobi avstrijske dežele kot dedne.

Sčasoma povečuje družinsko posest in Habsburžani kmalu postanejo najmočnejši v Evropi. To dosežejo predvsem s porokami. V poročni politiki so bili najbolj uspešni med kraljevimi hišami.